

Karjalan luovutetuilla alueilla olleet kirkot. Koonnut Veikko Vaikkinen 5.3.2013

Luterilaiset kirkot. Ei rukoushuoneita.

Seurakunta/Kunta	Arkkitehti/rakentaja ja kirkkotyyppi (vain luterilainen luokitus)	Rak./valm. vuosi	Muuta
Antrea	F. Mieritz Pitkäkirkko	1893-94	Srk:n 3. kirkko. Puu. Talvisodassa ehjäksi. Esineistöä Riihimäelle. Paloi vih. tykistötulessa 16.8. 1941.
Harlu	Elsi Borg Pitkäkirkko	ei ehtinyt valm 1939	Kirkkona Leppäkosken rukoushuone, joka tuhoutui jatkosodan alussa. Irtain pelastettiin talvisodan alussa Kuhmoon, Nilsiään, Jyväskylään, Haukivuorelle ja Sukevalle.
Heinjoki	Jac. Ahrenberg Pitkäkirkko	1881	Srk:n ainakin 2. kirkko. Tiili. Venäläiset turmelivat välirauhan aikana. Korjattiin lähes kokonaan. Ven. hävittivät 1960-luvulla.
Hiitola	Tuomas Suikkanen Ristikirkko	1792-95	Puu. Esineistöä Nuijamaalla, Noormarkussa, Haukivuorella, Kesälahdella ja Karviolla. Välirauhan aikana turmeltu. Kunnostettiin. Paloi 1950-luvulla. Ilmeellä oli kappelikirkko, valm. 1777.
Impilahti	Tuomas Tolppo Ristivarrellinen pitkäkirkko	1862	Srk:n 3. kirkko. Irtaimistoa Suonenjoella, Lapualla ja Sukevalla. Välirauhan aikana sisusta turmeltu. Paloi 1946.
Impilahti, Pitkäranta	Uno Ullberg Pitkäkirkko	1921	Ex kuparitehtaan konehuone. Kaivoksen kuonakivi. Talvisodassa suom. tykistö tuhosi vih. tukikohtaksi muodostuneen kirkon.
Jaakkima ja Lahdenpohja	C.L. Engel Ristikirkko	1846-50	Srk:n 3. kirkko. Tiili. Talvisodasta ehjäksi. Välirauhan aikana oli turmeltu. Korjattiin hieman. Puuosat paloivat 1977. Nyt pystyssä vain seinät.
Johannes	Georg Vilenius Pitkäkirkko	1888	Srk:n 4. kirkko. Tiili. Esineistöä Paimioon. Korjaus 1938. Vaurioitui talvisodassa. Välirauhan aikana venäläiset purkivat ja veivät tiilet sellutehtaan rakennuksiin.
Jääski	G. Grandstedt Kahtamoiskirkko	1844	Srk:n 5. kirkko. Puu. Tuhoutui sotatoimissa 1941.
Kanneljärvi	Uno Ullberg Pitkäkirkko	1934	Srk:n 1. kirkko. Tiili/rappaus. Ehjänä talvisodasta. Välirauhan aikana ven. käyttivät myllynä ja rehusuojana. Kunnostettiin hieman. Esineistöä Perteliin. Puurakenteet paloivat 1984.

Kaukola	Paavo Björk PitkäkirKKo	1932-33	Srk:n 2. kirkko. Tiili. Talvisodassa ehjäksi. VäLirauhan aikana turmeltu. Jatkosodassa suom. ampuivat vih. tähystyspaikkana olleen kirkon tornin. Nyk. pystyssä ränsistyneenä. Esineistöä Parkanossa, Ylöjärvellä ja Siilinjärvellä.
Kirvu	Matti Salonen Kahtamoiskirkko	1815-1816	Srk:n 3. kirkko. Puu. VäLirauhan aikana turmeltu. Kunnostettiin. Esineistöä Orimattilassa. Paloi häväistynä 1978.
Kivennapa	Matti ja Juhana Salonen Kahtamoiskirkko	1804-08, uu- sittu 1929	Srk:n 6. kirkko. Puu. Suomalaiset polttivat 1.12.1939. Esineistöä Hollolassa, Tuuloksessa ja Pälkäneellä.
Koivisto	Jos. Stenbäck Ristikirkko	1900-04	Punagraniitti. Talvisodassa lähes ehjäksi. Esineistöä Haminassa, Pornaisissa, Imatralla ja kans.museossa. VäLirauhan aikana oli turmeltu. Nykyisin pystyssä sisustus turmeltuna.
Korpiselkä	Yl. rakennusten Ylihallitus PitkäkirKKo	1890	Valtion rakennuttama rukoushuone. Puu. Jäi ehjäksi mol. sodissa. Huonokuntoisena pystyssä.
Kuolemajärvi	Jos. Stenbäck Kahtamoiskirkko	1889-02	Srk:n 3. kirkko. Graniitti. Vaurioitui talvisodassa pahoin. Ei korjattu. Esineistöä Turussa. Sodan jälkeen venäläiset purkivat ja veivät kivet meripadon pohjaksi.
Kurkijoki	F.A. Sjöström PitkäkirKKo ristivarsilla	1878-1889	Srk:n 3. kirkko. Puu. Talvisodassa vaurioitui. VäLirauhan aikana perusteellisesti turmeltu. Kunnostettiin. Jatkosodan aikana kunnostettiin. Tuhopoltettiin 25.7.1991.
Käkisalmi	Armas Lindgren PitkäkirKKo	1929-30	Srk:n ainakin 3. kirkko. Luonnonkivi. Vaurioitui jatkosodassa. Nyt kulttuuritalona ym.
Käkisalmi, vanha kirkko	Tuomas Suikkanen Ristikirkko	1759	Puu. Venäläiset polttivat vetäytyessään 1941.
Lavansaari	Tuntematon seiskarilainen Ristikirkko	1783	Srk:n 2. kirkko. Puu. Esineistöä Kotkassa. Sodan jälkeen tuhotu.
Lumivaara	Ilmari Launis PitkäkirKKo	1935	Srk:n 1. kirkko. Tiili/rappaus. Talvisodassa ehjäksi. VäLirauhan aikana turmeltu ja häväisty pahoin. Korjattiin hieman. Esineistöä Teuvalla ja Alavudella. Nyt ränsistyneenä.
Metsäpirtti	.. Ristikirkko	1791-92	Puu. Useita perusteellisia muutoksia, viim. Paavo Björk 1914. Suomalaiset polttivat 1.12.1939. Esineistöä Punkaharjulla ja Mynämäellä.
Muolaa	Ernst Lohrman PitkäkirKKo	1852	Srk:n 4. kirkko. Kivi/rappaus. Talvisodassa jauhautui tykistötulessa sorakasaksi. Esineistöä Forssassa ja Toijalassa.

Pyhäjärvi V.L.	Lorenz Stoffer Ristikirkko	1765	Srk:n 2. kirkko. Puu. Talvisodan Lopussa paloi perustuksiaan myöten suomalaisten sytyttämänä. Esineistöä Tyrväällä, Pellossa ja Yli-lissä.
Pälkjärvi	Fred. Öhman Sekatyylinen pitkäkirkko	1869	Srk:n 3. kirkko. Puu. Esineistöä Jonesuussa ja Viinijärvellä. Väli- rauhan aikana purettu ja hirret viety melisairaalan pihalle.
Rautu	Bertel Mohell Pitkäkirkko	1925-26	Srk:n 6. kirkko. Tiili. Suomalaiset räjäyttivät 30.11.1939 täysin hajalle. Jäljellä vain kirkon portaat kulttuuritalon portaina.
Ruskeala	C.L. Engel Ristikirkko	1833-34	Srk:n 2. kirkko. Puu. Talvisodassa ehjäksi. Paloi jatkosodan alussa 1941. (Venäläisten mukaan salaman sytyttämänä 1940.)
Räisälä	Jos. Stenbäck Ristikirkko	1911-12	Srk:n 3. kirkko. Tiili/graniitti. Talvisodassa vahingoittui, välirauhan aikana oli urut viety. Korjattiin. Esineistöä Kokemäellä. Nyt rapistuneena.
Sakkola	Tuomas Suikkanen Ristikirkko	1781	Srk:n 3. kirkko. Puu. Paloi 30.8.1941. Esineistöä Lempäälässä, Viialassa ja Kesälahdella.
Salmi, Tulema	Arkkite. Fraser Pitkäkirkko	1877/1909	Srk:n 1. kirkko. Puu. Vahingoittui talvisodassa. Väli- rauhan aikana turomeltu. Kunnostettiin hieman. Tuhoutui 1944.
Seiskari	Saarelaisten omat suunnitelmat Pitkäkirkko	1878	Srk:n 3. kirkko. Puu. Jäi pystyyn sodissa. Venäläiset purkivat sodan jälkeen. Esineistöä Karjalatalolla Hgissä, Uudessakau- pungissa ja Afrikassa.
Soanlahti	L.I. Lindqvist Ristikirkko	1890	Srk:n 2. kirkko. Puu. Valtion rakennuttama. Talvisodasta ehjänä. Esineistöä Haapavedellä ja Ylivieskassa. Venäläiset polttivat kirkon vetäytyessään 14.7.1941.
Sortavala	Matti ja Juhana Salonen Kahtamoiskirkko	1740	Srk:n 2. kirkko. Puu. 2.2.1940 syttyi lentopommista ja paloi pe- rustuksiaan myöten. Esineistöä Pieksämäellä, Rautalammilla ja Jyväskylässä.
Suistamo, Alattu	Ratamestari Vilho Niemi Pitkäkirkko	ei ehtinyt valm. 1939	Sisustus puuttui. Puu. Venäläiset polttivat 1941.
Suistamo, Leppä- syvä	Ratamestari Vilho Niemi Pitkäkirkko	1937	Ex. työväentalo. Pieni puukirkko. Väli- rauhan aikana tehty leipo- mo. Kunnostettiin. Tuhoutunut.

Suistamo, Loimola	Ratamestari Vilho Niemi Pitkäkirkko	1932	Srk:n 1. kirkko. Puu. Talvisodasta ehjänä. Perääntyessään hei- näkuussa 1941 venäläiset polttivat kirkon.
Suojärvi, Suvilahti	Yrjö Sadeniemi ja Yrjö	1928	Srk:n 1. kirkko. Puu. Paloi perustuksiaan myöten talvisodan alet-

	Vaskinen, Pitkäkirkko		tua.
Suojärvi, Kuikka-niemi	Yl. rakennusten Ylihallitus Pitkäkirkko	1892	Rukoushuonetyyppinen kappelikirkko. Puu. Nykyisin paikallisen ort. seurakunnan käytössä.
Suursaari	.. Ristikirkko	1768	Puu. Sodan aikainen ja jälkeinen historia tuntematon, mutta tuhoutunut.
Säkkijärvi	C.L. Engel Pitkäkirkko	1833	Srk:n 3. kirkko. Kivi/rappaus. Puuosat tuhoutuivat pommituksessa 26.2.1940. Esineistöä Kotkassa ja Suomussalmella. Kiviseinät hävitettiin 1977.
Terijoki	Jos. Stenbäck Pitkäkirkko ristivarsilla	1907-08	Srk:n 1. kirkko. Tiili. Säilyi sodassa kohtuullisesti. Sisäpuolelta turmeltu välirauhan aikana. Alttaritaulu Pusulassa. Nyt Inkerin lut. kirkon käytössä.
Tytärsaari	Saarelaisten omat suunnitelmat, Pitkäkirkko	1772	Puu. Muutettu mm. varastoksi. Jäänteet nähtävissä. Irtaimistoa Kotkassa ja Loviisassa.
Uusikirkko	Matti Salonen Kahtamoiskirkko	1800	Srk:n 3. kirkko. Puu. Palo suomalaisten sytyttämänä 5.12.1939. Messukasukat ja ehtoollisvälineet pelastettiin.
Vahviala	A. Kolehmainen Pitkäkirkko	1922	Ex Terijoen huvila. Puu. Tuhoutui talvisodan pommituksissa. Esineistöä litissä ja Järvenpäässä.
Valkjärvi	Ilmari Launis Pitkäkirkko	1921-22	Srk:n 5. kirkko. Puu. Talvisodassa vaurioitui. Välirauhan aikana turmeltu. Korjattiin. Tietävästi tuhopoltettiin 1954.
Viipuri	Eduard Dipell Pitkäkirkko	1889-93	Tuomiokirkko 1925. Tiili. Vaurioitui pahoin talvisodassa. Välirauhan aikana osia purettu. Ei korjattu. 1940-luvulla hävitetty.
Viipuri, Talikkala	.. Ristikirkko	1904	Ex Koiviston kirkko. Puu. Palo talvisodan lopulla.
Viipuri, Varuskuntakirkko	..	1400-luku	Ex ortodoksikirkko. Viimeisin korjaus 1918. Kivi. Pommituksessa 18.2.1940 vain seinät jäivät pystyyn. Ei jälleenrakennettu. Jäljellä vain vähän seinäraunioita.
Viipuri, ruots.-saks. kirkko	Joh. Brockman Pitkäkirkko	1799	Kivi. Jäi ehjäksi talvisodassa. Välirauhan aikana turmeltu. Korjattiin. Pystyssä nykyisin.
Viipuri, maaseurakunta	Entinen dominikaanikirkko Pitkäkirkko	n. 1481	Uusittu C.L. Engelin mukaan 1828. Kivi. Tuhoutui talvisodassa. Vain seinät jäljelle. Ehdittiin korjata melkein kokonaan. Nyt jäljellä vähän seinärauniota.
Viipuri maaseurak./ Ihantala	Y.A. Hagberg Pitkäkirkko	1927	Ex Ihantalan kartanon päärakennus. Välirauhan aikana venäläiset purkivat ja veivät tuntemattomaan paikkaan.

Vuoksela	Ilmari Launis Pitkäkirkko	1928-29	Srk:n 1. kirkko. Betonitiili/rappaus. Jäi ehjäksi talvisodassa. Välirauhan aikana turmeltu. Korjattiin. Esineistöä Hattulassa.
Vuoksenranta	Väinö Keinänen Pitkäkirkko	1934	Srk:n 1. kirkko. Tiili/rappaus. Jäi ehjäksi lähes talvisodassa, mutta turmeltiin välirauhan aikana. Korjattiin. Pystyssä huonokuntoisena. Esineistöä Pertunmaalla ja Joutsassa.
Värtsilä	P. Hendunen Pitkäkirkko	1867	Srk:n 1. kirkko. Puu. Venäläiset polttivat kirkon 10.7.1941. Kellot pelastettiin talvisodan alkaessa ja ovat nyt "tynkä-Värtsilässä".
Äyräpää	Oiva Kallio Pitkäkirkko	1934	Srk:n 1. kirkko. Tiili/rappaus. Tuhoutui jo talvisodassa ja pystyyn jääneet seinät jatkosodassa. Venäläiset räjäyttivät loput 1945.

Ortodoksiset kirkot. Ei rukoushuoneita eli tsasounia.

Hiitola, Tiurula		1922	Ex Lounatjoen kirkko. Seurakunta käsitti myös Kurkijoen, Parikkalan ja Rautjärven alueet. Puu. Tuhoutui takaisinvaltauksessa elokuussa 1941. Kellotornissa vih. tulenjohtopaikka.
Impilahti, Kitelä	Aleksander Isaksson	1907	Srk:n 2. kirkko. Puu. Talvisodassa vahingoittui suom. miina-ansan räjähdettyä. Jatkosodassa mottiin joutuneet venäläiset purkivat ja käyttivät rakennusaineet korsuihinsa. Esineistöä Outokummussa ja Karjalatalolla Helsingissä.
Impilahti, Pitkäranta	Ivan Kanninen	1898	Puu. Talvisodassa vaurioitui hieman. Välirauhan aikana varastona. Jatkosodan alussa venäläiset polttivat.
Kivennapa, Raivola	Ivan Bogomolov	1881	Terijoen srk:n kappelikirkko. Puu. Tuhoutui talvisodan alussa.
Kivennapa, Lintula	..	1919	Nunnaluostarin kirkko. Kivi/puu. Tuhoutui talvisodan alussa.

Korpiselkä	V. I. Brankejeff	1898	Puu. Säilyi talvisodassa. Irtaimisto pelastettiin. Kunnostettiin jatkosodan aikana. Sodan jälkeen mm. karjasuojana.
Korpiselkä, Ägläjärvi	..	1906	Ex Korpiselän ort. kirkko. Puu. Säilyi talvisodassa. Kunnostettiin jatkosodan aikana. Nyt tuhoutunut.
Kurkijoki, Rahola	Joh. Brocke	1933	Hiitolan srk:n kappelikirkko. Puu. Tuhoutui sodissa.
Käkisalmi	L.T.J. Visconti	1847	Srk:n ainakin 4. kirkko. Tiili. Säilyi talvisodassa. Kunnostettiin jatkosodan aikana. Kuuluu nyt Konevitsan luostarille.
Käkisalmi	Jacob Ahrenberg	1894	Hautausmaakirkko. Tiili. Säilyi sodissa. Kuuluu nyt Valamolle.
Muolaa, Kyyrölä	N.J. Baranjev	1898	Srk:n 3. kirkko. Tiili. Tuhoutui sodissa kokonaan.
Muolaa, Kangaspelto	..	1921	Ex Kanneljärven kirkko. Puu. Tuhoutui talvisodan alussa.
Muolaa, Perkjärvi	..	1901	Puu. Säilyi talvisodassa. Välirauhan aikana irtaimisto kadonnut. Nyt hävinnyt.
Rautu, Palkeala	Taiteilija Karpov	1865	Puu. Käsitti myös Metsäpirtin, Sakkolan ja Vuokselan alueet. Vaurioitui talvisodassa pahoin. Jatkosodan aikana lähes purettu. Nyt hävitetty kokonaan.
Salmi, Tulema	..	1823	Tiili/rappaus. Talvisodassa vaurioitui. Välirauhan aikana turmeltiin. Nyt vain torso jäljellä.
Salmi, Orusjärvi	..	1910	Puu. Talvisodassa säilyi hyvin. Välirauhan aikana irtaimistoa oli kadonnut. Nyt pystyssä jäänteet.
Salmi, Mantsinsaari	..	1879	Puu. Paloi 21.1.1940 venäläisten tykkitulessa.

Salmi, Manssila	..	1906	Puu. Talvisodassa ehjäksi. Välirauhan aikana sisustus ja irtaimisto tuhouttiin ja/tai varastettiin. Palo kesällä 1944.
Soanlahti	O. Leander	1903	Kuului Suistamon seurakuntaan. Puu. Venäläiset polttivat heinäkuussa 1941.
Sortavala	Nikolai Grebenka	1873	Tuomiokirkoksi 1925. Tiili. Talvisodassa ehjäksi. Välirauhan aikana sisustus oli tuhattu. Kunnostettiin. Toimii edelleen kirkkona.
Sortavala, Johannuksen kirkko	Juhani Viiste	1932	Tiili. Talvisodassa ehjäksi. Välirauhan aikana sisustus tuhattu. Kunnostettiin. Toimii nykyisin kirkkona.
Sortavala, Hympölä	..	1896	Pienukko puu. Talvisodassa ehjäksi. Välirauhan aikana sisustus hävitetty. Ei korjattu. Venäläiset purkivat sodan jälkeen.
Sortavala, Riekkalan saari	..	1891	Peruskorjaus 1891. Puu. Säilyi talvisodassa. Välirauhan aikana sisustus hävitetty. Venäläiset kunnostaneet kirkoksi.
Suistamo	C.L. Engel	1844	Mukana Harlun, Ruskealan ja Soanlahden kyliä. Puu. Säilyi talvisodassa. Välirauhan aikana turmeltu. Jatkosodan alussa venäläiset yrittivät polttaa. Kunnostettiin. Nyt kirkkona.
Suojärvi, Varpakylä	rak.mest. Mäkinen	1891	Puu. Säilyi talvisodassa. Perääntyessään venäläiset polttivat heinäk. 1941. Varpakylässä myös toinen pieni kirkko 1768.
Suojärvi, Leppäniemi	..	1930	Ex Terijoen kirkko. Puu. Venäläiset polttivat heinäk. 1941.
Suojärvi, Annantehdas	..	1889	Srk:n 2. kirkko. Puu. Palo talvisodassa.

Terijoki	..	1914	Kuului myös Raivolan ja Kellomäen ortodokseja. Talvisodassa tapuli tuhoutui tykistötulella. Ei korjattu jatkosodan aikana.
Terijoki, Kuokkala	..	1917	Puu. Talvisodan alussa irtaimistoa Mikkeliin, jossa tuhoutui pommituksessa. Kirkko tuhoutui sotatoimissa.
Uusikirkko	..	1912	Puu. Tuhoutui talvisodassa.
Uusikirkko, Kaukjärvi	..	1853	Puu. Tuhoutui talvisodassa.
Uusikirkko, Mustamäki	..	1913	Puu. Säilyi talvisodassa. Paloi maan tasalle jatkosodassa palopommin sytyttämänä.
Uusikirkko, Vammelsuu	..	1916	Tiili/rappaus. Talvisodassa ehjäksi. Välirauhan aikana sisustus viety pois. Tuhoutui jatkosodan lopulla.
Viipuri, pääkirkko	N.A. Lvov	1790	Kivi. Säilyi talvisodassa. Välirauhan aikana sisustus osittain tuhottu. Nyt venäläisten kunnostama.
Viipuri, Ristimäki	Uno Ullberg. A. Nikulin	1936	Tiili/rappaus. Tuhoutui tykkituloessa talvisodassa.
Viipuri, Sorvali	..		Puu. Hautausmaakirkko. Säilyi sodissa.
Viipuri, profeetta Eliaan kirkko	..	1796	Tiili. Säilyi talvisodassa. Tuhoutui 1941 täydellisesti.
Valamo, alakirkko	..	1892 Uusin	Tiili. Lisäksi saarella useita muita kirkkoja.
Valamo, yläkirkko	..	1896 Uusin	Tiili.
Konevitsa	..	1802	Luostarikirkko. Tiili. Saarella myös muita kirkkoja.

Ortodoksikirkkojen suunnittelijasta ei läheskään aina ole tietoa, koska ao. kirkkokunnan perinteeseen ei kuulu suunnittelijan nimen esillä pitäminen. Kirkko on rakennettu Jumalan kunniaksi, ei arkkitehdin.

Lisäksi Terijoella oli roomalaiskatolisen seurakunnan kappeli ja Koivistolla sekä Vuoksenrannassa metodistien rukoushuoneet.

Säilyneiden kirkkojen tilanne oli edellä taulukossa todetun kaltainen 2013. Nyt voi se olla toinen, mutta lähempää tietoa ei ole.

Pääasialliset lähteet:

Paavo Koponen: Karjalan kirkkokummut. Tammi 1999

Leo G. Pohjola (toim.): Vaienneet temppelit. Kustannusliike Pohjola. Jyväskylä 1953